

B87/03 CO:2056849

10 juli 1987

OVERZICHT WESTEUROPEES COMMUNISME/JANUARI - APRIL 1987

Op electoraal gebied is er in 1987 in West-Europa sprake van grote activiteit. Zo vonden in de periode januari t/m april parlementaire verkiezingen plaats in achtereenvolgens de Bondsrepubliek, Finland en IJsland. Voor de communistische partijen viel in geen van de genoemde gevallen eer te behalen. De ongunstige electorale trend waarmee het Westeuropese communisme al een aantal jaren te kampen heeft, zet zich kennelijk dit jaar opnieuw voort.

Wat de interne partijontwikkelingen betreft, het ook al jaren spelende conflict tussen orthodoxe en vernieuwingsgezinde krachten kreeg gedurende de hier behandelde periode een wat bizarre aflevering binnen de Franse CP. Onder luide loftuitingen aan het adres van Sowjetpartijleider GORBACHEV om diens politiek van glasnost en vernieuwing, trad PCF-leider MARCHAIS keihard - en met succes - op tegen de vernieuwingsgezinde krachten in zijn eigen partij. Naast de PCF trok de eurocommunistische groep binnen het Griekse communisme, de zg. binnenlandse Griekse CP (KKE-es), de aandacht. Deze partij, qua aanhang ver achtergebleven bij haar orthodoxe concurrent, aangeduid als de buitenlandse KKE, effectueerde haar vorig jaar genomen besluit om niet langer als communistische partij op te treden. Tijdens een in april jl. gehouden congres doopte de groep zich om in Grieks Links (KEA). Griekenland heeft dus in plaats van twee communistische partijen er nu weer een, de orthodoxe KKE, die zichzelf trouwens toch altijd al beschouwde als de enige, echte Griekse CP.

Deze KKE nam in maart het contact weer op met de Chinese CP. Vanaf rond 1980 zijn de Chinezen de relaties met de Westeuropese CP-en gaan herstellen. De KKE hoort in dit proces bij de hekkedsluiters.

Uiteraard volgden in de hier behandelde periode alle Westeuropese CP-en met grote belangstelling de al genoemde glasnost-politiek in de Sowjet-Unie. Omdat aan die belangstelling recent nog een aparte Focus is gewijd,* wordt daarop hier niet opnieuw ingegaan.

*SBP-Focus B87/02, 25 maart 1987

Electoraal trend blijft ongunstig voor Westeuropese CP-en

Op electoraal gebied is er in 1987 in West-Europa sprake van grote activiteit. Zo vonden in de periode januari t/m april parlementaire verkiezingen plaats in achtereenvolgens de Bondsrepubliek, Finland en IJsland. Voor de communistische partijen viel in geen van deze gevallen eer te behalen.

De Westduitse CP, de DKP, zag dat kennelijk al van tevoren aankomen. De partij die vorige maal al niet verder kwam dan 0,2% - de kiesdrempel is 5% - besloot aan de in januari gehouden Bondsdagverkiezingen niet meer zelfstandig mee te doen. De communistische kiezers kregen van de partijleiding het advies hun stem uit te brengen op de Vredeslijst of, waar dat niet mogelijk was, op de Groenen of de SPD.

Een veel minder marginale electorale factor dan de Westduitse, vormen de Finse communisten. In Finland werd in maart een nieuw parlement gekozen en naar het resultaat dat m.n. de communisten daarbij zouden halen, werd van tevoren met belangstelling uitgezien. De Finse CP immers, die in de naoorlogse nationale politiek altijd een belangrijke rol speelde, viel vorig jaar na een langdurige interne partijstrijd uiteen in een orthodoxe en een vernieuwingsgezinde groep.* De vraag was dus welke gevolgen deze scheuring zou hebben voor een politieke stroming die ook bij de vorige verkiezingen, in 1983, al met een aanzienlijke verzwakking te maken gekregen had. Het uiteindelijke resultaat bleek gemengd. Min of meer tegen de algemene verwachting in behaalden de twee groepen, als men hun percentages bij elkaar optelde, een score die maar weinig achterbleef bij die van 1983: 13,6% nu tegen 14% toen. Wat het aantal zetels betreft, liepen de communisten echter terug van 27 naar 20. Van die 20 waren er 16 voor de onder de oude naam SKDL optredende vernieuwingsgezinde groep en 4 voor de orthodoxen die als Democratisch Alternatief zelfstandig de verkiezingen waren ingegaan. Dit toch niet onaanzienlijke zetelverlies was een gevolg van de nadelige werking van het Finse verkiezingssysteem voor kleinere partijen in welke categorie m.n. de orthodoxe groep zich had geplaatst door haar uittreding uit de SKDL, de verkiezingsorganisatie waarin de communisten plus een aantal links-socialisten voorheen samenwerkten.

Hoe het ook zij, een teruggang vanaf 34 zetels in het begin van de jaren '80 naar 20 zetels nu - in 1983 was het verlies ook 7 - vormt niettemin een fors electoraal verval.

Verkiezingssucces was evenmin als voor de Finse voor de IJslandse communisten weggelegd. Bij de eind april gehouden verkiezingen voor het IJslandse parlement zakte hun partij, de Volks Alliantie, van 10 naar 8 zetels terug. Een verlies dus van 2 zetels. Ook hier was sprake van verlies in successie. Bij de vorige verkiezingen, in 1983, moest de partij eveneens al een zetel opgeven.

De ongunstige electorale trend waarmee het Westeuropese communisme eigenlijk al vanaf het begin van de jaren '80 te kampen heeft, zet zich kennelijk ook dit jaar weer voort.

In Franse CP geen plaats meer voor vernieuwers

*Zie SBP-Focus B86/06, 10 september 1986

In Franse CP geen plaats meer voor vernieuwers

In de Franse CP zit het, net zoals in verschillende andere Westeuropese CP-en, allang niet lekker tussen vernieuwingsgezinden en orthodoxen. De meningsverschillen gaan over thema's als de verhouding tot Moskou, de opstelling tegenover de socialisten en de gang van zaken binnen de partij zelf.

Vorig jaar liepen de spanningen na een desastreuze verkiezingsuitslag - de partij kwam voor het eerst sinds de jaren '30 onder de 10% - hoog op maar partijleider MARCHAIS, die een scherp orthodoxe koers volgt, slaagde erin de interne kritiek en vernieuwingsdrang te blokkeren. In het begin van dit jaar zetten MARCHAIS en zijn aanhangers hun actie tegen de vernieuwers energiek voort. De PCF-chef kwalificeerde de opposanten binnen de partij openlijk als "liquidateurs" en met deze in communistische oren als banvloek klinkende term bewerkte hij dat het toch al geringe aantal vernieuwers in de partijtop nog verder werd gereduceerd. Getroffen door het anathema van de partijleider stelde eerst Claude POPEREN zijn functies in het politiek bureau en het centrale comite ter beschikking en kort daarop trok ook Marcel RIGOUT zich uit het CC terug.

Op dat moment hadden de "renovateurs" nog slechts één prominente spreekbuis in de top van de partij over, Pierre JUQUIN, lid van het CC. Met JUQUIN als leider en voorpost in het partijbestuur en met de publicatie van een manifest waarin de koers van MARCHAIS c.s. werd gelaakt en een alternatief werd aangeboden, probeerden de opposanten terug te vechten maar het werd al snel duidelijk dat daarbij weinig succes voor hen was weggelegd. De betrekkelijk geringe omvang van de vernieuwingsgezinde stroming, de onderlinge meningsverschillen binnen de groep en het feit dat de oppositie vanaf de basis gevoerd moest worden tegen een vrijwel volledig door de orthodoxen beheerste partijleiding, verhinderden eigenlijk al bij voorbaat dat de vernieuwers voet aan de grond kregen. Met de publicatie van hun manifest gaven zij de partijleiding bovendien een extra wapen in handen, nl. de mogelijkheid hen van fractievorming te beschuldigen - een beschuldiging waartegen zij dan ook nog eens geen verweer hadden want het manifest was gezamenlijk opgesteld en naar buiten gebracht door leden van verschillende partijafdelingen en volgens het marxistisch-leninistische theorieboekje is dat inderdaad fractievorming. Van deze zwakheden en mogelijkheden en van de eigen machtspositie in de top van de partij maakten MARCHAIS en zijn aanhangers een vastberaden gebruik en weldra concludeerden de meeste politieke waarnemers dat MARCHAIS de oppositie buiten spel had gezet. Het vertrek van JUQUIN afgelopen juni uit het centrale comite van de partij kon deze conclusie slechts bevestigen. De repressie van de naar meer openheid en vernieuwing strevende minderheid binnen de PCF vormde een schril contrast met de bijvalsbetuigingen die de uitvoerder van die repressie tegelijkertijd uitte aan het adres van Sowjetpartijleider GORBACHEV om diens politiek van "glasnost" en vernieuwing. Een van de Franse kranten vatte in een artikel over de ontwikkeling in de PCF de zaak daarom samen in de met kapitale hoofdletters afgedrukte kop: "GORBACHEV LIQUIDATEUR".

Griekse zg. binnenlandse CP definitief CP af

Aan de situatie in Griekenland waarin twee rivaliserende communistische partijen zich beide van dezelfde naam, KKE, bedienden - de ene nader aangeduid als de "binnenlandse", de andere als de "buitenlandse" KKE - is een einde gekomen. De binnenlandse partij, de KKE-es op z'n Grieks en eurocommunistisch

georiënteerd, effectueerde nl. haar vorig jaar al genomen besluit* om niet langer als communistische partij op te treden. Tijdens een in april gehouden congres doopte de groep zich om in Grieks Links of, opnieuw op z'n Grieks, KEA.

De orthodoxe buitenlandse KKE kan dus voortaan als KKE zonder meer worden aangeduid. De partij deed dat trouwens zelf toch altijd al en de laatste jaren, ook al omdat zij een heel stuk groter was dan de concurrent, met toenemend succes.

Relatie tussen KKE en Chinese CP heropgenomen

Deze KKE nam in maart het contact weer op met de Chinese CP door positief te reageren op een uitnodiging van Peking om een delegatie naar China te sturen. Hoewel het KKE-partijblad Rizospastis niet meldde dat de relatie tijdens het bezoek formeel was hersteld, hadden de besprekingen volgens het blad een positief resultaat opgeleverd en waren de Chinezen uitgenodigd voor het komende KKE-congres. Het formele herstel van de betrekkingen zal daarom wel een kwestie van tijd zijn.

Zoals bekend zijn de Chinezen de relaties met de Westeuropese CP-en - verbroken in de jaren '60 n.a.v. het toen spelende Sino-Sowjetconflict - vanaf rond 1980 weer gaan opnemen. De KKE hoort in dit proces bij de hekkesluiters. Al heel wat eerder herstelde Peking, dat zich aanvankelijk beperkte tot partijen die zich kritisch tegenover Moskou durfden opstellen, het contact met de voormalige eurocommunistische binnenlandse KKE. Het feit dat deze ophield als communistische partij te bestaan, zal wel een rol hebben gespeeld bij de toenadering tussen Peking en de zeer sterk op Moskou gericht KKE. Overigens hebben de Chinezen ook met andere erkend Moskou-getrouwe CP-en, zoals bijv. de Portugese CP, de relatie inmiddels hersteld.

*Zie SBP-Focus B86/04, 27 mei 1986